

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

61. An Pontifex in consecratione Episcopi possit dispensare, ut adsit
tantum unus Episcopus? Et an ad valorem tanlis ordinationis requiratur, ut
fiat à tribus Episcopis? Ex p. 8. tr. 1. res. 31.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](#)

In ordine ad Sacraenta. Ref. LXI.

81

finatur segrotus absque hoc beneficio mori. At ita admittit Suarez *disq. 2. sect. 2.* Et pro tempore certis, ad maiorem celeritatem, ob metum conspectu tagi, consulti Diana *part. 3. tract. 4. ref. 168.* Sic etiam potest corrigi, & ad praxim deinceps illa doctrina Archiepiscopi Mechliniensis cum Doctoribus Louaniensibus: nempe sub hac forma vngnata & do omnes quinque sensus: quod ferè tam citò fieri posset, tangendo unum oculum, vnam arietem, & per singulos alios sensus, ac simul proferoendo verba. Advertendo etiam, ut quando timetur ne in certum expiret infirmus, dicat antea *ly deliquisti*, & consequenter, *per vñsum, auditum*, &c. quia aliqui si *ly delinquisti* referuntur in finem, & interiori debeat agorū, nullatenus perficitur significatio: ac propterea insubstantia nullus est valor Sacramenti, nullus effectus. At si dicatur antea *ly deliquisti*, iam per vñctionem, & nominationem aliquorum, vel alicuius sensus, perficitur aliqua significatio: ac proinde in sententia eorum qui volunt, vñctionem vñius partis sufficere ad vaorem, sine sufficiere ad conferendum ex tunc aliquem effectum, habebitur aliqua spes, & probabilitas de valore, & effectu Sacramenti ad salutem infirmi. Hoc latiss. docet Aucterius.

13. Sciente igitur probabilitate harum opinionum, puto Sommum Pontificem posse earum usum permettere, nec prohibere, quia melius est in tali causa pro infimo Sacramentum hoc pacto ministrari, quam non recipere. Et in tali casu Pontifex hoc permitendo, ut recte observat Granadus in 3. part. *D. T. contrauers. 8. de sacramentis. Extrem. vñction. disq. 7. num. 13.* non dispensat, nec affirmat non esse necesse vngi organa sensuum, & repeti verba forma ad integrum sacramentum Extremacionis; sed solum licere in causa necessitatibus ministeriis hoc Sacramentum quasi dimidiatum, applicando partem illius, quia non est improbabile sic obtineri aliquam gratiam habituali, & actuali, immo & corporis sanitatem; & alicuius cum non sit Sacramentum necessarium ad salutem, excusari potest Parochus ab obligatione conferendi illud integrum, & certum, ne alicuius peste inficiatur. Ita Granadus.

14. Conscientur supradicta; nam Medina *1. 2. 9. 19. art. 3. & 6. Salom. 2. 2. q. 63. art. 4. controuers. 2. ad 3. Valsquez 1. 2. disq. 63. cap. 2. & 3. Thomas Sanchez de Matrimon. lib. 1. disq. 20. num. 4. & lib. 1. Decalog. c. 9. numer. 33. Antonius Perez in *Laura*, certam. 10. c. 12. & 13. Villalobos *tom. 1. tract. 1. difficult. 13. num. 1. & 2. Sayras in Clavis, lib. 1. cap. 7. numer. 4. Basilius Legion. de matrim. lib. 4. cap. 25. num. 9. Castro Palauis *tom. 1. tract. 1. loc. disq. 2. punct. 5. num. 5.* & alii assertur licitum esse in administratione Sacramenti vti opinionem probabiliter, relieta probabilitati. Quia in quavis alia in materia sufficit opinio probabilis ad formandum iudicium, & reductum conscientia dictamen circa nostram operationem, non obstante formidine, seu periculo partis oppositae, nimis vel alienum retinendi, vel violandi legem. Ergo similiter in administratione Sacramentorum sufficiet; nec obstabit periculum irritandi Sacraenta, quominus licet possumus operari iuxta probabiliter opinionem, relieta sententia certa. Nec tam gravis obligatio certam omnino doctrinam sequendi, ministeris Sacramentorum imponi debet, potius quam aliis agentibus mortalibus: siquidem ministrando iuxta probabiliter opinionem, etiam relieta certa sententia, prudenter operantur, sicut & alij nec exponuntur culpabiliter Sacramentum irritandi, sed viam tenent mortaliter certam, quam probabilitas op-**

tionum constituit. Conscientur; nam alioquin non licet confiteri cum attritione cognita nec attritum abloluere possemus, & contrito se materia certa, & attritio probabilis dumtaxat. Minister non licet simili Sacerdoti motibus ab solvere presenti Parochio, quod durum videtur in his, & similibus causis.

15. Et siue limitent hanc sententiam Vasquez, Sayras, Antonius Perez, Villalobos, Thomas Sanchez *sapra*, ut sic ministri iuxta probabilem opinionem non peccet contra Religionem ob fundamēntū adductum, peccet tamen contra charitatem, vel etiam contra iustitiam erga recipientem; nam obligatio charitatis postulat, ut si proximo possumus certum remedium adhibere, non adhibeamus incertum; quod magis urget in Baptismo, praeterim parvularum, qui non possunt aliter iustificari. Iustitia quoque ligat non vñlum Parochos, qui tenent et officio ministrare; sed quoslibet alios, nam supposito quod ministerant, tenent certa Sacramenta conferre, quas ex implicito pacto cum suscipiente, quia nollet nisi certum sacramentum recipere.

16. Verum in casu nostro haec limitatio non obstat; nam cum hoc Sacramentum non sit necessarium ad salutem, Sacerdos non delinqvit contra charitatem adversus proximum, immo adiuuat illum aliquo modo; nam melius est ei recipere hoc Sacramentum taliter ministratum, quam penitus illud non recipere. Ergo neque peccat contra reverentiam debitam Sacramento, quia vtitur opinione probabili, neque contra charitatem proximi. Ergo, &c. Et haec omnia magis firmantur ex doctrina communī contra Claudium Espencum in *Epis. 1. ad Timoteum, lib. 3. Digressionum, c. 19. Sylvium, & alios*, nempe Parochum tempore peccatis non teneri administrare sacramentum Extrema - vñctionis cum periculo vita, si infirmus saltem confessus fuerit, ut tradit Tabiena verb. *Episcopus, num. 5. Armilla eodem verbo, num. 6. & alii, in tom. 2. tr. 4. Ref. 26. in quo es citato in 3. part. tract. 4. refol. 174. & me citato, tenet nouissime Pater Amicus in cursu Theolog. tom. 8. disput. 19. sect. 13. num. quia hoc Sacramentum non est ad salutem necessarium, neque necessitate medijs, ut Baptisimus, & Preuentia, neque necessitate praecepsi, ut Eucaristia; ergo, &c. Et hanc opinionem etiam docet Tenerus tom. 4. disput. 7. q. 1. dub. 3. num. 62. & me citato, Machadus tom. 2. lib. 4. part. 2. tract. 2. docim. 22. num. 4. & me etiam citato, doctus, & amicissimus Pater Franciscus de Lugo opus de Sacram. cap. 2. q. 3. n. 3. in fine.*

RESOL. L.XI.

An Pontifex in consecratione Episcopi possit dis-
pensare, ut adhuc tantum vñsus Episcopus?

Et an ad valorem talis ordinationis requiratur ut
fiat à tribus Episcopis? Ex part. 8. tract. 1.
Res. 1.

S. 1. Vppono ex constitutione Ecclesie ordinatio-
nem Episcopi non posse, nisi à tribus
Episcopis fieri, & alicet quam à tribus, illicite
fieri.

2. Est tamen difficultas, an ad valorem ordi-
nationis requiratur, quod fiat à tribus Epis-
copis.

Paludanus apud Sylvestrum verb. Consecratio I.
in tom. 9. tr. num. 1. partem negatim tuerit, quam etiam in
9. Ref. 2. brevi-
dicant ipse Sylvester, & Armilla eodem verbo, n. 2.

a vers. 102- & Antoninus 3° part. tit. 14 c 19. Et id primò super
hunc vero & postea videtur in can. i. Apostolorum, dum dicitur
in 1° Episcopum debentur duobus, vel a tribus Episcopis
can. 4 tr. 8° Episcopum debentur duobus, vel a tribus Episcopis
Ref. 17. 2° Gratiari: & idem habetur apud Clementem lib. 3.
29. & ex Ref. consilium cap. 10. Quod si ad valorem ordinationis
19. & Quod la non requiritur ures Episcopi, non est ratio aliqua
confagratio, & lego sufficiens: vt affirmemus unum Episcopum non
doctrinam sufficiere. Et si secundum etiam supradictum videtur in
Ref. 32. Concilio Araucano I cap. 21. dum statutur, vt si

duo Episcopi præsumpti et aliquem iniustum (intellige non omnino sed aliquatenus tantum iniustum) Episcopum facere, viterque Episcopus ordinans deponatur, & in locum eiusius substitutatur, qui vbi passus est, & in locum alterius ordinatur sicut vbi supponitur. Episcopum verè ordinari à duobus Episcopis.

3. Et hanc sententiam, præter Doctores citatos
tenet etiam Grænanus in 3. part. contr. 9. tratt. 1.
disp. 3. §. 1. n. 7.

4. Probatur **Primo**, quia in Pontificali licet requirantur tres Episcopi ad consecrationem, seu ordinacionem Episcopi, vnu solus appellatur consecrator, & alii duo assistentes: ergo supponit non essentialiter requisitum trium ministerium: aliquo omnes dicendi essent consecrata-

5. Secundo, quia pro varietate temporis videtur variatus numerus Episcoporum. Nam in can. i. *Apostolorum*, non requiruntur tres, sed duo, vel tres. In *Councilio Carthaginensi IV. cap. 2.* non prescribitur numerus ternarius. *S. Gregorius supra a tribus, vel quatuor Episcopos ait, esse Episcopum ordinandum.* Non ergo ex et Christi Domini institutione multiplicitas Episcoporum, sed Ecclesiasticum precepimus.

6. Tertio probatur, quia sanctus Clemens Romanus lib. 8. constit. cap. 27. refecit hanc sancti Simonis Apostoli constitutionem: Ego Simon Chananeus constituo, a quo Episcopis debeat ordinari Episcopus, scilicet duobus, vel tribus Episcopis. Sin vero aliquis ab uno Episcopo ordinatus fuerit, tum is, qui ordinatus est, tum is, qui cum ordinaverit, deponatur. Quod si necessitas coegerit ab uno ordinari, quod propter persecutionem, ad aliam causam flores adesse non possint, affteratur decretum commissionis plurium Episcoporum. Ecce non solum in casu necessitatis, sed etiam sine illa validam reputat ordinacionem, licet vnu tantum sit Episcopus, solusque penitus dispositio nisi sit, quando sine causa fieret.

igit, quando hinc acta fuerint
7. Quarto probatur, quia materia, scilicet impo-
situs mannum, & prolato forme potest ab uno
sufficienter applicari, nec si plures concurant, ap-
plicant aliquid novum: ergo valida erit ordinatio
etiam ab uno solo. Confirmatur, quia Baptismus
ab uno ministro collatus, et validus, quia applica-
tur sufficiens materia, & sufficiens forma: ergo
idem erit in proposito. Et hanc sententiam tenent
etiam Arcadius lib. 5 c. 3. Sanchez in opusc. tom. 1.
lib. 7. c. 1. dub. 5. num. 27. Ochagavia de Sacram.
tral. enico, de Ordine q. 7. n. 14.

8. At his non obstantibus contraria sententia adharet Vafquez, Coninck, & alij, quos citat, & sequitur Hurtado de sacramentis Ordinis, difficult. 14. Dicunt igitur ad valorem ordinacionis Episcopi ad minus requiri tres Episcopos, & merito, quia ad ordinacionem Episcopi ex institutione Christi requiruntur tres Episcopi, ergo requiruntur ad valorem ordinacionis illius. Consequenter pater Antecedens autem probatur, quia ab initio nascientis Ecclesie ad ordinacionem Episcopi fuerunt requisiiti tres Episcopi, ut expressit Anacleitus ep. 2.

significat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum supponit, ordinationem Timothei in Episcopum fuisse per impositionem manuum Presbyter, id est, conuentus Episcoporum, Et idem antecedens expref-
fit Anicetus Papa epift. ad Episcopos Gallie, cap. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epis-
copum Ierosolymae, quām Anicetus refert factam
à Petro, & à Iacobo Maiori, & à Iоanne, cuius
verba ipse Anicetus adducit, sic ait: Si autem non
minus quām à tribus Apostolis tantus vir fuit or-
dinatus Episcopus, patet profecto eos formam in-
ſtituente Domingo tradidisse, non minus quām à
tribus Episcopis ordinari debere. Et quamvis Ia-
cobus Minor non fuit ordinatus Episcopus ab
illis, sed ante immediate fuerit à Christo, sicut
alijs Apostoli, & ab illis tribus tantum fuerit af-
fignatus Episcopus Ecclesie Ierosolymae; nihil
minus hac assignatione facta ab illis tribus, denota-
tua fuit forma instituta à Christo ad ordinationem
Episcopi: quia voluerunt tres concurrere ad elec-
tionem & assignationem illius in Episcopum Ie-
rosolymae, vt in ea imitarentur formam à Christo
institutam pro ordinatione Episcopi.

9. Sed quicquid sit de his opinionebus dubium est, an saltē ex dispensatione Pontificis, sufficiat unus Episcopus ad ordinatiōnem alterius Episcopi, quod fuit dubium huius resolutionis; & respondeo affirmatiue: nam licet aliqui (vt *supra* vīsum est) sentiantur, ad ordinatiōnem Episcopi requiri tres Episcopos, limitant tamen hanc sententiam, & afferunt, ex commissione Pontificis sufficere unum; quia id fecit D. Augustinus Episcopus Cantuariensis ex commissione Diui Gregorij, vt significatur in *responsione* 8. D. Gregorij ad interrogatiōnes ipsius Augustini: & id significat Simona Chananeus Apostolus apud Clementem lib. 8. conscribitur, *Apostolicarum*, cap. 27. alias 33. dum, postquam dixit, Episcopū ordinandum esse à duobus, vel tribus, subdit, quod necessest coegeri ab uno ordinari, afferatur decretum commissio- nis plutum Episcoporum. Et ita docet Ochagavia de Sacram. trah. unico, de Ordine, q. 7. num. 15. Tannerus tom. 4. disp. 7. q. 3. dub. 3 num. 23. Hüt- tadus de Sacram. Ordin. difficult. 19. & Grandatus in 3. part. contr. 9. trah. 1. disp. 3. §. 1. n. 7. vbi sic ait: Si ex speciali dispensatione vñus tantum Episcopus manus imponeret, non videtur dubitandum, quin id sufficeret ad veram Episcopū ordinatiōnem. Primo, quia cū solus Petrus à Christo Domino consecratus fit Episcopus, ipse verò reliquos conse- craverit, non potuit non consecrare ipse solus vñus, vel alterū aliorum Apostolorum. Deinde, quia pro Anglia dispensauit sanctus Gregorius, cum pri- mū ad fidem conversa est, vt constat ex eius respon- sione ob octauam interrogatiōne Augustini tom. 3. *Conciliorum*, & Gregorius XII. dispensa- uit etiam cū Patriarcha Āethiopie: & modò in India solet vñus tantum Episcopus consecrare. Et ita etiam docet Vasquez in 3. p. tom. 3. disp. 243. c. 6. n. 73.

10. Vnde in Indiis circa hora fusisse dispensatiōnem tradit Solorzonus de iure Indiarum, tom. 2. lib. 3. cap. 6 n. 38. vbi sic ait: Maxime cū in eadem con- feeratione ob prædicta impedimenta, & distantiam locorum, dispensatiōnem etiam videamus in his par- tibus Indiarum, vt licet ad eam saltē tres Episco- copi requirantur, cap. Episcopi. i. & cap. Episcopum, 64. disp. cap. porro, 67. disp. gloss. in cap. ne Episcopi, de tempor. ordinatiōnē lib. 28. tit. 5. partit. 1. Ita vt multi teneantur, nullam omnino esse si à pauciorib⁹ stat, vt late videbis apud D. Anton. in summa, part. 3. sit. 1. 4. cap. 6. §. 9. Sylvest. verb. Consecratio- nis, hoc in Ref. 2. & cap. 6. in aliis earum anno- tationum.

in principiis. Armilla codem verbo, num. 2. Azotum, iun. 2. lib. 3. cap. 30. vers. quare. item Henriquez in summa, lib. 10. cap. 7. num. 3 optimè Vasquez de ordine, disp. 246. cap. 6. num. 59. & seqq. Fillius Iustus in summa, tom. 1. tract. 9. de sacramentis. Ordin. cap. 5. n. 106. cum aliis, quæ tradit. Illustrissim. Brachialis, in notis ad cap. Episcopum 5. 61. dis finit. num. 2. Posit tamen ab uno tantum Episcopo fieri, qui in defectione aliorum duas dignitates, vel Canonicos mitratis sibi in socios astatutis, propter quotidie fieri videmus, quia Papa potest mutare hanc formam, quamvis fuerit ab Apostoliis instituta, ut tradunt Hugo, & Prpositus in dicto cap. porro, quos sequitur Gregor Lopez in dict. l. 28. tit. 5. part. 1. gloss. 2. & notatur in cap. Archiepiscopus, & in cap. ne Episcopi, de tempor. ordinis, & per Dom. Brach. in cap. de abiectione 5. 64. dict. & extat de hoc expressa declaratio. Sac. Congreg. Cardinalium, quam refert Farinac. ad Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. vbi ait, sic declaratio fuisse à maiori parte Theologorum, qui Confidenti sunt, & ita Pium V dispensasse. Ita Solorzano; cui etiam addit. Machadum de Persell. Confess. tom. 1. lib. 4. part. 6. tract. 1. document. 6. n. 1. sic aliterent. La major difficultas deha materia consistit in auctorizare si el Pontifice poterit dispensar en el numero de Obispas, que como hemos dicho son necesario para confagrar al nuevo Obispo. Algunos son de parecer que no, fundados en que por decreto divino es de necesidad del acto de la Confaguracion, que interuenigan en el tres Obispas: de tal modo que tuzgan feria nulla la Confaguracion si se celebra sin el dicho numero de Obispas. Si bien graves Autores afirman, que puede el Pontifice dispensar en el dicho numero de Obispas, como venia que solo un Obispo, y dos Dignidades, o Canones que le assistan se pueda celebrar la Confaguracion del Obispo nuevo. Hac ille.

ii. Sed quia hic sermo adfuit de ordinatione Episcoporum, ponam hinc curiosum dubium, de quo olim multi magna quaestio fuit cum P. M. Categ. Ordinis Prædicatorum, ut viro pio, doceo, & amicissimo: quero igitur.

RESOL. XLII.

An Episcopus ordinans in Episcopum infanteum ante confirmationem, valide illum ordinet? Et si infantes sint capaces ordinum ante confirmationem. Ex part. 8. tract. 1. Ref. 32.

3. Suppono infantes esse capaces Ordinum, Se tamen ante vsum rationis, tum ex cap. 1. art. 2. de Clerico per saltum promoto, vbi Innocentius III. præcipit, ut qui ante annos discrecionis ad minores Ordines fuerat promotus, & immo Diaconatu, fuerat Sacerdos ordinatus, in diaconatu ordinatus, non repedit minoribus Ordinibus, cum enim aliqui in cuiusque Ordinationis functione, requiratur vsum rationis, nec vsum rationis sit Ordine, qui non ad huiusmodi functionem ad hoc esse rationem maiorem & minorem ordinatur.

4. Rationem assignat recc. S. Thomas loc. cit. Quia ex una parte, Potentia supernaturalis, & naturalis, prior est actu & ab hoc independenter, & ex altera parte, omnia Sacra menta possunt ab infantibus validè suscipi, quæ in suscipiente insinueri non includunt, vel supponunt actum hum.

manum, seu facultatem ad illum, ut videre est in Baptismo, Confirmatione, Eucharistia: secundum in Penitentia, Matrimonio, & Extremæ uinciones. Siue ergo consideretur Ordo, ut est potentia, ita facultas supernaturalis, siue ut Sacramentum, facienda est, validè recipi posse, etiam ab infantibus.

5. Nec obstat quod Episcopus ordinans sapienter ad ordinandum dicit: Accipe; quod videtur ordinandi acceptationem includere. Nam ut cum Bonaventura art. 2. q. 2. ad 2. recc. nota Valq. disput. 246. cap. 2. num. 15. verbum illud non notat acceptationem recipientis, sed veram traditionem, ex vi potestatem conferentis; adeoque potius imperium, & potestatem dantis, quam executionem accipiens; sicut etiam in Baptismo ad infantem dicitur: Epheta, adapere, item Accepte sapientia; &c.

6. Hoc supposito, difficultas est, quoad Episcopatum, supposita opinione, quod sit Ordo: & sic latè in negatiu responderet D. Thom, in 3a. quest. 39. art. 2. Ref. 1. not. quia Episcopatus secum afferit iurisdictionem erga corpus mysticum Ecclesie: puer autem saltem anno totam.

Sup. haec diff. Secundò, quia Episcopus est sponsus Ecclesie, cuius Pastor constituitur: disponitio autem petit vsum rationis. Sed sane rationes istae non urgent, quia in Episcopatu aliud est quod ad iurisdictionem spectat, aliud quod ad Ordinem præcise. hic autem non affectur, infanti conferri posse iurisdictionem, ratione cuius dicitur sponsus Ecclesie, & illius Pastor, ac Rector: sed solùm contendit, impressionem characteris convenire posse infanti, ut postea possit ei designari Ecclesie, cui si voluerit, despontabitur: & quoad hoc non maiorem a statu requirit Episcopatus, ut validè conferatur, quam Presbyteratus, ad quem etiam pertinet habere potestatem erga corpus mysticum Ecclesie, absoluendo fideles a peccatis: ergo si potestas Ordinis sacerdotalis conferri potest infanti, licet tunc non conferatur iurisdictione; etiam conferri poterit Episcopalis. Confirmatur Primo, quia ratio adducta pro secunda sententia, si quam vim habet, ut persuadeat aliquos Ordines conferri posse infantibus; habet etiam eandem, ut probet conferri posse Episcopalem. Confirmatur Secundò, quia Ordo sacerdotalis, quo conferrit potestas consecrandi corpus & sanguinem Christi Domini, præstantior est in ratione Ordinis, quam quod illi superaddit Episcopatus: ergo si puer imprimi potest character sacerdotalis, etiam poterit Episcopalis.

7. Sed Granadus, his non obstantibus, in 3. part. contr. 9. disp. 1. num. 7. licet negare non possit affirmativam sententiam esse probabilem; coactus tamen auctoritate D. Thomæ, ipsius opinionem sequitur.

8. Verum non desunt præstantissimi Theologi, qui affirmativam sententiam mordicis tuentur. Dico igitur satis probabiliter in Episcopo distingui characterem, & potestatem Episcopalem ab onere gubernandi Ecclesie, & prius posse conferri infanti licet posterius quod requirit Aberrum confendum recipientis, non possit ei imponi. Cum ergo ordinatio Episcopalis tendat ad prius, non autem necessario, & essentialiter ad posterius, nihil obstat, quod minus etiam infanti conferri possit; ita ut infanti per illam ordinationem constituantur in eo gradu, per quem possit ei committi Ecclesie gubernatio, & constitui sponsus alieuius Ecclesie, non tamen re ipsa ita committatur, ut sine ulteriori consensu præstando, quando perveniet ad usum rationis, obligetur Ecclesie curam suscipere. Et ita docet